

Erdőrendezési Napok a rónaságon

Június 17-18-án Debrecenben és környékén került megrendezésre az Erdőrendezési Napok. Vajon miért „Lenn az alföld tengersík vidékén”? A sors akarta így, meg az MgSzH Központ Erdészeti Igazgatósága. Kihasználva a lehetőséget, egy kicsit feszegettük az erdősíthető területek határait, valamint próbáltunk iránymutatást adni az erdőtörvény állami tulajdonú területekre vonatkozó szabályozásának értelmezésében szélsőséges termőhelyi adottságok között.

A homoki határ-termőhelyeket a NYME-ről *dr. Heil Bálint* és a H-B Megyei MgSzH részéről *Szabó Péter* igazgató-helyettes ismertette meg a 100 fős nagyközönséggel. A terepi bemutatóra a Debrecenről keletre fekvő Erdőspusztákon került sor, ahol a 2005. évben végigsöprő vihar nyomait követve figyelhettük meg a termőhely változosságát, vagyis az éltető víz hiányának domborzattól függő mértékét. Mivel a növényzet elvesztette kapcsolatát a hajdani talajvízzel, jelenleg teljes mértékben a csapadék hektikus alakulásának van kitéve. A növényzet számára nehezen, vagy egyáltalán nem áthidalható akadályt a szélsőségek okozzák. A csapadékszegény, aszályos években a túlélésért folyik a küzdelem, a viharokkal tarkított években az idősebb erdőkben jelentkezik a kisebb- nagyobb mértékű törés és döntés. Az utóbbi években megfigyelhető erős szelek komoly ká-

rokat okoztak az erdőállományokban, fafajtól függetlenül. Erre volt példa a 2005. évben, valamint a rendezvény előtt pár nappal tomboló vihar, utóbbi 1500 ha erdőt fektetett le és további 3000 ha-t károsított kisebb mértékben. Az abiotikus károsításokkal legyengített állományokat nem kerülnek el a biotikus károsítások sem. A kialakuló kárláncolat figyelése, elemzése és a tervezésbe való beépítése elengedhetetlen. Mindezekből kitűnik, hogy fokozottan szem előtt kell tartanunk a minimum feltételekre való tervezést, amely hosszú távon biztosítani tudja a táj fával való borítottságát.

Az őshonos állományokban való gazdálkodás feladatait *dr. Bartha Dénes* egyetemi tanár, *dr. Standovár Tibor* ökológus, *Genesi Zoltán* erdőmérnök és *Kiss János* erdőmérnök felvezetésével vettük számba. A jogalkotás következtében előállt új helyzet, amely bizonyos állami tulajdonú erdők természetközeli kezelését írja elő, elsősorban a domb- és hegyvidéken alkalmazható, ahol a termőhely lehetővé teszi a természetes felújítást. Az erdőtörvény azonban nevesíti azokat az okokat, melyek fennállta esetén más, de a természet lehető legnagyobb kímélete mellett a mesterséges erdőfelújítást előkészítő fahasználat is végezhető. Nézzük konkrétan!

Az erdőtörvényben rögzített védelmi és közjóléti rendeltetésű, felső három természetességi állapotú erdőterületeken történő gazdálkodás az Alföldön kihívás elé állítja az erdészeket. A tarvá-

gás tilalmára vonatkozó általános tiltást a nem határ termőhelyen álló erdők esetében könnyebb teljesíteni. Az Alföldön, ahol a természeti környezet nem ideális az erdőtenyészet számára, komoly megfontoltságot és sok kísérletezést von maga után. Nem véletlenül kerültek az erdőtörvénybe az ide vonatkozó kivételek, „termőhelyi vagy erdővédelmi ok, a természetes újulat megőrzése”. Ezeket meg kell tölteni szakmai tartalommal, olyan színvonalon és módon, hogy az más szakmák számára is érthető legyen. Ennek jegyében tettünk a Debreceni Nagyerdőben egy szakmai sétát. Feltűnő volt, hogy az idei nagy mennyiségű csapadék hatására az erdő tele volt élettel, kivéve persze a kisebb-nagyobb foltokban kiszáradt tölgyeket. Külön újdonságnak számított, hogy az évtizedek óta nem, vagy kis mennyiségben jelentkező tölgyújulat is megtalálható volt az erdő alján, köszönhetően az utóbbi évtizedek legjelentősebb makktermésének. Mindezen ideális körülmények azonban nem szabad, hogy megtevésszenek minket a látottak értékelésében. Sajnos tény, hogy az idős, 100 év feletti kocsányostölgy-egyedek megadják magukat a sorsnak, és figyelmeztető jelként merednek az ég felé száraz ágaikkal. Az elmúlt 100 év alatt nem voltak képesek természetes úton az állomány megújítására, az utóbbi évek, évtizedek életképes újulat nélkül múltak el. Vajon az a megoldás, hogy hagyjuk a természetet dolgozni, akármi is lesz a vége, vagy fenn akarunk tarta-

Új törvény a Nemzeti Földalapról

Augusztus 12-én, a Magyar Közlöny 131. számában megjelent és 2010. szeptember 1-én hatályba lép a 2010. évi LXXXVII. törvény a Nemzeti Földalapról.

E jogszabály - egyebek mellett – rendelkezik a Nemzeti Földalap szervezeti hovatartozásáról, feladatairól, valamint az állami erdők hasznosításáról - ebben megerősíti a 2009. évi XXXVII. törvény (Erdőtörvény) 9. § (1)-(3) bekezdéseiben leírt, vonatkozó szabályokat.

NFA tv. 3. §

„A Nemzeti Földalap felett a Magyar Állam nevében a tulajdonosi jogokat és kötelezettségeket az agrárpolitikáért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (a továbbiakban: NFA) útján gyakorolja. A Nemzeti Földalappal kapcsolatos polgári jogviszonyokban az államot az NFA képviseli.”

NFA tv. 21. § (6)

„A Nemzeti Földalapba tartozó erdőt, továbbá erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületet – az Evt. 8. §-ának (4) és (5) bekezdésében meghatározott, az optimális állami birtokszerkezet kialakítását szolgáló birtok-összevonási célú földcsere vagy átrubázás esetének kivételével – csak vagyonkezelés formájában, és csak költségvetési szerv vagy kizárólagos állami tulajdonban álló gazdálkodó szervezet számára lehet hasznosításra átengedni. A vagyonkezelő az erdő hasznosítását harmadik személynek nem engedheti át. A vagyonkezelésbe adásról az NFA javaslata alapján a Kormány nyilvános határozattal dönt. A vagyonkezelési szerződés létrejöttéhez az erdészeti hatóságnak – a vagyonkezelő erdőgazdálkodói alkalmasságát megállapító – jóváhagyása szükséges.”

ni egy őshonos, termőhelynek megfelelő szerkezetű erdőállományt, amely a természetvédelem és a város közjóléti igényeit is kielégíti? Láttunk példát arra az esetre, ha hagyjuk a természeti folyamatokat érvényesülni a mai viszonyok között. Az életképes adventív fajok átveszik az életteret a számunkra fontos és szorgalmazott fajoktól. Tehát valamit tennünk kell! Akkor induljunk el a kályhától. Mérjük fel a jelenlegi helyzetet, és jelöljük meg az elérendő célt. Lát-szatra egyszerű dologról van szó, azonban a körülmények hátráltatják az útkeresést és a megvalósítást egyaránt. Nézzük először az útkeresést.

Az erdő feltétele sok embert sarkall arra, hogy felemelje szavát az erdő védelmében, még akkor is, ha nem szakmája, vagy biológiai ismeretei nem megalapozottak. Ez nem baj, sőt ennek ösztönöznie kell az erdőért felelősöket, legyen az gazdálkodó vagy valamely hatóság. Az erdőhöz kifejezetten érzelmi alapon közelítők nem szeretik a favágást és a fiatal erdőültetéseket. Az erdőt tudományos alapon megközelítők ugyan értik és értékelik a változó korú erdőket, de a fakivágást ők sem szeretik. Aztán vagyunk mi erdészek, akiknek felelősségük az erdő fenntartása, ezért tanultunk, erre esküdtünk fel. Mi úgy véljük, hogy kénytelenek vagyunk tudásunkhoz és tehetségünkhöz mérten befolyásolni és a vélt jó irányba terelni a természeti folyamatokat ezeken a veszélyeztetett termőhelyeken. A szakmánkból adódik, hogy több oldalról kell fogadnunk a kritikákat és a kívánságokat. Késélen táncolva végezzük feladatunkat. Egy biztos, a felelősök mi vagyunk, akiket a jelen és az utókor megítél. A mérlegelés tárgyat képező erdőben az objektív adatok és a korábbi évtizedek tapasztalatai azt támasztják alá, hogy az idős száradó tölgyeseket minél előbb fel kell újítani, a passzív szemlélődés az idő múlásával csak elodázza a bajt. Kérdésként merült fel, hogy milyen célállományokat hozunk létre a természetes úton fel nem újult erdő helyén. A rendezvényen tevékenyen részt vett ökológusok részéről erősen szorgalmazott fajgazdagság követelményéhez elsősorban a védelmi és közjóléti rendeltetésű erdőkben igyekszünk közelíteni. Az erdészek számára a jövőkép egyértelmű, vagyis a tömb jellegű erdőssztyepp tölgyesekben a tölgy lesz a meghatározó a későbbiekben is, amennyiben az éghajlati viszonyok jelentős mértékben nem fognak változni. Akkor lássuk a tényeket a

Debreceni Nagyerdővel kapcsolatban. 1100 ha tömbös erdőről van szó, amelynek 50%-án kocsányos tölgy fafaj található. Tényként kell kezelnünk azt a meglepő adatot, mely szerint az utóbbi 10 évben a kizárólag kocsányos tölgyvel történő erdőfelújítások ellenére 53%-ról 50%-ra csökkent a tölgy-térfoglalás az erdőtömb szintjén. Ez azt jelenti, hogy nagyobb mértékben pusztul és szorul vissza a tölgy, mint amilyen mértékben a gazdálkodó próbálja lecserélni az idős állományokat. Tehát az útkeresés során megállapíthatjuk, hogy az eddigieknél nagyobb ütemben kell a fiatal tölgy, valamint, eleget téve a fajbeli diverzitás növelésének, más őshonos állományokat létrehozni. Ennek elsődleges tere a száradó idős tölgyesek, ahol az idegen fajok megjelenése fokozottan megfigyelhető. De ez csak a tűzoltás legégetőbb része. A korbán és állomány-szerkezetben arra alkalmas tölgyesekben el kell kezdeni a korbelt diverzitást eredményező kis belenyúlásokat. Ezek az alföldi erdőgazdálkodásban nem szokványos műveletek lesznek. Mint látható, a probléma felvetése, bizonyos mélységű elemzése magától kijelöli az elvégzendő feladatokat, és segít a reálisan elérendő cél meghatározásában. Miután tudjuk, hogy mi a teendő, rátérhetünk a megvalósításra.

A sík vidéken alkotó erdészek is szívesen alkalmaznák a természetes magfelújításokat, ha ennek meglennének a termőhelyi feltételei és rendelkezésre állna a kialakult gyakorlata. A két tényező közül a termőhelyi ok túlmutat a szakma által lényegesen befolyásolható tényezőkön, tehát objektív adottságnak kell tekinteni. A Tisza szabályozását követően a rendszeres vízutánpótlás megszűnt a területen, ami a talajvíz süllyedését vonta maga után. Az emberi tevékenység is hozzájárult ennek fokozásához, mivel nagyszámú vízkivételi mű található az erdőterületen, ami Debrecen város ivóvízellátását szolgálja. Mindezen körülmények hatására 10 méternél mélyebben helyezkedik el a víztükör, amely a fák gyökérzete számára még elérhető kapilláris zónával már nincs aktív kapcsolatban. Marad a csapadékból származó vízmennyiség, melynek évek közötti, valamint éven belüli eloszlása nagy szélsőségeket mutat. Ez a szélsőséges az erdőtenyészetben évről évre változó mértékű növekedést vagy pusztulást, és szintén változó egészségi állapotot eredményez. Az erdő megújulni csak a jobb években képes, amelyek gyakori-

sága és konkrét évjárata kiszámíthatatlan. A természet megtisztelt minket a tavalyi óriási makkterméssel és az ideai csapadékban dús időjárással. Tehát most jó időszakban vagyunk, érdemes lett volna a tél folyamán minél nagyobb területeket előkészíteni a várható nagyszámú kocsányostölgy-csemete fogadására. Azonban az időjárás bizonytalansága miatt nem volt tervezhető a bőséges csapadék. Itt elérkeztünk egy olyan ponthoz, ahol mérlegelnünk kell azt a kérdést, hogy az erdő természetes felújulásához szükséges biológiai feltételek – megfelelő kor, megfelelő záródás, megfelelő egészségi állapot, megfelelő szaporítóanyag – és a külső feltételek – rendelkezésre álló vízmennyiség, megfelelő hőmérséklet, károsítók mennyisége – térben és időben való találkozása milyen gyakorisággal történik? Minél kisebb számot kapunk, annál sérülékenyebb természeti rendszerrel van dolgunk. Ha nem felejtjük el az adventív fajok jelenlétét és gyors szaporodási képességét, valamint a fokozott emberi hatást, ami a város közvetlen közelségéből adódik, akkor levonhatjuk azt a következtetést, hogy csak biztos, bevált módszerekkel szabad beavatkozni a folyamatokba az erdő fenntartása érdekében. Mint azt az útkeresésnél láttuk, két feladatot kell megoldanunk.

Első feladat az idős száradó vagy már kiszáradt állományok mielőbbi felújítása, melynek során a még megőrizhető értékeket védve, őshonos fafajokkal kell benépesíteni a borítás nélküli, vagy nemkívánatos fajokkal fedett területet. Ennek alapelve, hogy élőhely foltokat jelöljünk ki a területen, ahol még fellelhető a megőrzendő társulás természetes működése. Ezek térbeli elhelyezkedése lehetőleg egyenletes legyen, az egymástól való távolsága 100-200 méternél ne legyen nagyobb. Ezekben a hagyásfa-csoportokban semmilyen erdészeti munkát nem végzünk – az élő és holtfa érintetlen marad –, kivéve az intenzíven terjedő idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeinek eltávolítását. Ezt a későbbiekben is figyelemmel kell kísérni és el kell végezni. Az erdőfelújítás tuskózás nélkül, pásztás talajelőkészítéssel, helyi szaporítóanyagból történhet. Az erdőfelújítások területét elsősorban a pusztulás kényszerítő körülménye határozza meg. Gyakorlatilag az őserdők életében megfigyelt nagy erdőciklus következett be a vízhiány hatására, melyet az ember a negatív környezeti hatások kivédése mellett próbál a

hosszú távú fenntartás érdekében rendszerben tartani.

Második feladat a már felújulás tekintetében megfelelő korú - ez tapasztalataink szerint 60 év körül van -, életképes állományok időbeli és térbeli diverzitását biztosító munkák elkezdése, a tömegesen fellépő időskori tölgypusztulások megelőzése érdekében. Úgy lehetne szemléletesen megfogalmazni a feladatot, hogy ez az előző beavatkozás inverze. Itt az erdő felújításával érintett terület képezi a lyukat a sajtban, míg az előzőnél fordítva volt. Fontos, hogy a sík vidéki viszonyokhoz igazodó legyen a felújítási terület nagyságának, alakjának, tájolásának megválasztása. Érvényesüljön az idős állomány kedvező mikroklimatikus hatása, de ne jelentsen konkurenciát az

újulat számára a vízért való küzdelemben. Nem lehet szemet hunyni a sík vidéken jelentkező, komoly mértékű lágyszárú konkurencia, valamint a felmelegedő homoktalajokon jelentkező pajorkár felett. Ebben a munkában elsődlegesen a természetes magújulatra kell építeni, de ez sajnos ritkábban áll rendelkezésre mint kellene, ezért helybeli szaporítóanyaggal ki kell segítenünk a természetet.

A kipróbált gyakorlati módszerek közül a 0,2-0,3 ha-os erdőfelújítások kezelhető, megvédhető nagyságrendet képeznek, de az ápolások itt sem hagyhatóak el. A további kísérletek során törekedni kell az ökonómiai vonatkozások optimalizálására is, ami a kiadások minimalizálását jelenti. Csak

úgy lesz hosszú távon fenntartható a sík vidéki őshonos állományokban a gazdálkodás, ha az gazdaságilag önálló folyamat lesz.

A Debreceni Nagyerdő egyik problémájának bemutatása és rövid szakmai elemzése azt hivatott szemléltetni, hogy az erdőtörvény rendelkezéseinek alkalmazása során felhívja a figyelmet a döntések szakmai megalapozottságára és az indoklás fontosságára, különösen a kivételes szabályok tekintetében.

A természetvédelemben és az erdészetben dolgozók számára egyaránt nyújt kapaszkodókat egy ilyen rendezvény, ahol a megoldandó feladatok gyökereitől indulva végig lehet vitatni a cél megvalósításához vezető utat.

Kiss János

Világ bajnokságra készülnek

Az Országos Erdészeti Egyesület fontos feladatai közé tartozik a szakmai kultúra és ápolása. A fahasználat, mely bevételeivel fő tartóoszlopa az ágazatnak, fontos feladata, hogy megfelelő színvonalú és tudású szakemberekkel végezze nem veszélytelen feladatait erdeinkben. A motorfűrész tanpályák létesítése segíti a szakszerű, balesetmentes munkavégzést. Ezért létesült Sopronban az első motorfűrész tanpálya. Ez a tanpálya az Andreas STIHL Kft. anyagi támogatásával újult meg és ma otthona a Magyar Fakitermelő Válogatottnak, dr. Gólya János vezetésével.

2010 májusában véget értek a március eleje óta tartó válogató versenyek. Összesen öt alkalommal vettek részt háromnapos felkészülésen a versenyzőjelöltek Sopronban, a Fáber-réti motorfűrész tanpályán. A felkészülések közben a válogatást szolgáló méréseket is végeztek a csapat vezetői és a Fakitermelési Munkakultúra Alapítvány elnöke.

Május 8-án kihelyezett versenyre került sor a Miskolc melletti Garadnán. Külön köszönet ezért Horváth Lászlónak, aki – a szokásos hagyományőrző favágó verseny mellett – biztosította a válogatott keret tagjai számára, hogy oszlopdöntést is végezhesse.

A válogatókon folyamatosan csökkent a keret létszáma, és a május 20-22. közötti, utolsó felkészülésen már egy jól összehozott kis csapat vett részt.

Közülük a következő versenyzők kerültek be a Magyar Fakitermelő Válogatottba (a versenyzők neve után a versenykategória, a motorfűrész márka, majd a versenyző lakhelye olvasható):

Juhász István (Felnőtt, Stihl, Ráckeve), **Rittlinger Róbert** (Felnőtt, Stihl, Somberek), **Kozák András** (Felnőtt, Husqvarna, Hajdúdorog), **Horváth László** (Felnőtt tartalék, Stihl, Miskolc-Ómassa), **Bakó László** (Ifjúsági, Husqvarna, Érsekvadkert), **Kovács Tamás** (Ifjúsági tartalék, Husqvarna, Mosonmagyaróvár).

A válogatott három felnőtt versenyzője meghívást kapott a müncheni Interforst erdészeti kiállításon július 16-18. között megrendezett Bajor Fakitermelő Bajnokságra. A 28 bajor fakitermelő mellett

48 vendég is részt vett a versenyben Németország más tartományai, valamint Ausztria, Csehország, Franciaország, Svájc és Magyarország képviseletében.

A hazai és vendég kategóriát is figyelembe véve, szerelésben **Juhász István 130 ponttal második** helyezést ért el, **Rittlinger Róbert pedig 128 ponttal harmadik** lett, megelőzve ezzel az összes német versenyzőt.

A vendég kategória egyéni összetett versenyében **Juhász István 1607 ponttal a hetedik**, **Rittlinger Róbert 1599 ponttal a nyolcadik** helyen végzett.

2010. szeptember 24-26. között Zágrábban Világ bajnokság.

Gólya János

Hátso sor: Kántor János, Fekete Csaba, dr. Gólya János, Bakó László, Horváth László, Kontra László. Első sor: Répás Tamás, Pap Zoltán, Rittlinger Róbert, Juhász István, Kovács Tamás, Kozák András